

Nr. 14
An. VII.
1883

Gherla
15/27
Jul.

AMICULU FAMILIARU

Apare in 1/13 si 15/27 a luni. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., 1/2 anu 2 fl.
pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

BETRANII 'SU BUNI LA CASA.

Novela originala premiata cu 100 franci.

(Umare.)

II.

Georgiu Popénu.

opénu erá uniculu fiu alu unei d'între acele pu-
cine familie romane nobile d'in comitatulu S**
cari pe tempulu iobagiei nu-si perdura limb'a si
cu ea natiunalitatea, ei remasera d'in mosi-stramosi
romani dupa limba, simtieminte, moravuri si fapte.
Acést'a a fostu cu atátu mai usioru pentru Popénu, cá
dupa datina stramosiéseca, devenita la ei lege familiara,
nu luáu de sočia straine.

Familia Popeniloru pe tempulu iobagiei erá scu-
tulu si mangaierea asupritiloru in acele tienuturi; in
timpurile mai noúe, de-candu se agitá indestulirea tu-
turatoru natiunalitatiloru d'in tíera, ea devenise stégulu
romaniloru. Pre-langa acestu stégu se grupáu in comi-
tatulu S** toti romanii, cari doriau, cá romanulu se fia
recunoscutu cá atare in tíera si drepturile lui cá atarui-a
respectate.

Unulu d'între cei mai nobili reprezentanti ai ace-
stei familie nobile romane a fostu tatalu lui Iuliu,
Georgiu Popénu.

D'insulu inea pre acele timpuri, candu nu se sim-
tia numai adferea acelu orcanu, ce se apropiá de tíera,
faceá atenti pe compatriotii sei unguri, cá drepturile
tíerei nu se potu eluptá numai prin bratiiele tuturoru
fiiloru patriei si cá spre acést'a este neincungiaratu
de lipsa asigurarea individualitatii natiunale a tuturoru
popóreloru d'in tíera. Ideile si temerile lui treceáu de
esagerate si elu de unu fantastu, care nu scie, cá
cumpen'a dreptatii in vietí'a practica nu e asié simtitória,
cá in vietí'a ideala.

Atatu eráu natiunalitatile de neindreptatite si
desconsiderate incatu factorii depre acele timpuri cre-
deáu, cá vorbele frumóse de: libertate, egalitate si fra-
tietate, voru fi si fara de fapte, ba chiaru si cu fapte
contrarie destule spre a cascigá aderintia si insulfeti-
rea gat'a la ori-ce jertfe a natiunalitatiloru, cari se
vedeau a nu fi petrunse de simtiementulu natiunale si
despre cari se credeá, cá simpia eliberare de iobagia
li va implini tóte poftele si aspiratiunile.

Ne asceptatu se sculara inse d'între natiunalitati
barbati, cari neindestulindu-se cu vorbe frumóse avura
si precepero destula de a formulá si curagiulu rece-
ratu de a dechiará pretensiunile natiunalitatiloru loru.

Fatalitatea vrá, cá agitatorii revolutiunari, spre
a oscitá zelulu poporatiunei maghiare pana la estreme-
tate, se dós întregei misçari colóre natiunala speci-
ficu ungresca.

Acést'a impregiurare la inceputu reci zelulu natiu-
nalitatiloru pentru caus'a comuna a tíerei, apoi in urn'a
osgeratiuniloru natiunale maghiare lu-nimici cu totulu
si inlocu cu simtiementulu noincrederi. D'insole atatu
de vitregu tractate pan'acóle se temeáu de tradare.

Acést'a tienuta rezervata a natiunalitatiloru pro-
vocá la revolutiunarii impetuosi mania si fapte de ma-
nia, prin cari numai cresceá neincrederea poporeloru
nemaghiare si capetáu basa solida vorbele aceluor-a, cari
profetiau nimicirea natiunalitatiloru.

Torintele natiunale ungrescu, odata pornitu, nu
se oprí in calea sa, ci dechiará popórele nemaghiare

Înainte de ori-ce actu de ostilitate, inimice patriei și națiunii maghiare și pretinse susu și tare cele mai aspre mesuri în contra acestor pretinși inimici.

Astufeliu nascura nedreptatle trecutului: neîncredere, pe care intoleranța și inepetuositatea o inflara de dușmania.

Clio scrie cu lacrimi de sange în ochi aceea, ce urmă după aceste.

Ómenii pacei, întielegerei și ecuitatii fura turtiti la parete; de aci încolo nu vorbira numai urele și patimele.

Lupt'a grósnica între fii acelei-asi patrie se fini. Ea costă țierei jertfe enorme în avere și sange. Dar' mai grea pierdere fú acea lacuna grosava, care remasese între locuitorii acelu-asi pamentu. Ómenii moderati aveáu ce implé dieci de ani.

Georgiu Popénu, care-si vediu presimtiulu funestu și temerea patriotica grósnicu realizate, avura se suferi dela tóte partidele.

Asiá e sórtea ómenilor moderati în tempuri critice. Acestia pretindu, că se te decidi pre-linga un'a séu cealalta parte. Cei-ce remanu între partide, se macina de ele că grauntele între petrile de móra.

Pe Popénu ómenii revolutiunei lu-acusara, că a fostu în legatura cu acei barbati romani, cari au formulat pretensiunile națiunei romane și astufeliu au desfasiuratu stindardulu antirevolutiunariu. Aceea, ce se poteá acceptá că productu firescu alu ideiloru, ce agitáu pe acele tempuri spiritele, dela ori ce omu cugetatoriu, i s'a atribuitu de crima lui Popénu. Noroculu lui, că nu i s'a potutu dovedi nici o corespondintia cu barbati de încredere ai romaniloru, că-ci altu-cum si pierdea că multi altii viéti'a. Asiá fú detienutu pana la caderea guvernului revolutiunariu.

Sub guvernulu absolutistecu, fiindu-că înainte de revolutiune și sub ea s'a esprimatú fara de nici o reserva pre-linga justele pretensiuni ale țierei față de Austri'a, care voiá se folosésca Ungari'a dreptu vaca cu lapte, fú numeratu între cei compromisi și suspitiunati și avú de lucru, pana-ce se potú purificá.

Suferintiele și neplacerile indura'e de la ambele partide contrarie pe altu omu, cu caracteru mai puțin elevatu, decâtu alu lui Popénu. Iu-aru fi amaritu pana în fundulu animei; pe d'insulu nu lu-au scosu nici d'în paciintia. D'insulu vedeá sute de alti ómeni, cari prin grósnic'a catastrofa au pierduți averi, tata și mama, copii și se simtiá fericitu a fi potutu scapá numai cu atatu-a.

Dupa revolutiune Georgiu Popénu, care-si iubiá cu tóta caldur'a țier'a si-i doriá înaintarea d'în tóta anim'a, deplangea starea trista, în care ajunsse prin sguduirea sangerósa, ce indurase. Unic'a mangaiére i-erá, că acóst'a lectiune amara, data prin sórte filorú unei și acelei-asi patrie, cari nu sciu fi drepti și ecuitabili față de olalta ei se cërta ca dusimani de mórte, si-va produce, că totu reulu, efectulu seu salutariu.

Candu speranți'a de a se redá țier'a éra sie-si începú a suride de nou, Georgiu Popénu se numerá între cei mai pronunciatii aderinti ai impacarei cu Austri'a.

Impacarea se facú, constitutiunea țierei se restitú, ministeriulu țierei fú denumitu și regele încoronatu.

Georgiu Popénu simtiá o nespusa bucuria pentru acóst'a întórcere spre bine a viitoriului țierei sale iubite

de și nu-si poteá ascunde nelinisea și neindestulirea, ce simtiá, vedienđu, că câtu de puțin s'au luatú în consideratiune dreptele pretensiuni ale popórelorú nemaghiare din țiera. D'insulu că unulu, care nu poteá abdice cu un'a cu dóne de speranți'a odata conceputa și contopita cu ferbintele doru alu animei s'ale, se mangaia că multi altii cu aceea că „nu se potú face tóte într'o di.“

Lucrurile inse începura a merge în locu de spre mai bine, totu spre mai reu. În locu se se mulcomésca neindestulirea între popórele din țiera, se redicara voci, ba se facura partide, cari strigáu susu și tare, că ce s'a datu nationalitatiloru d'în țiera inca e pré multu, trebue retrasu. Prin feliu de feliu de apucaturi se facura illusorie tóte dispusetiunile legei, cari sunáu în favorulu nemaghiariloru. Desceptiunea pentru Georgiu Popénu d'în visulu frumosu alu sperantie sale aurie fú grosava. Vediu cu ochii sei, că nefericitei sale țieri nu i-a servitu de invetiatura cris'a grósnica prin care trecuse numai câti-va ani înainte de ast'a; vediu comitienđu-se aceleasi erori că-si atunci, cu o consecintia infioratória. Acóst'a lu-scóse d'în paciintia și diu omulu disusiunei teoretice și capacitatei pacinice, elu se facú omu de partida, omu alu luptei factice. D'insulu într'unu comitatu, în care simtiulu nationalu romanu jaceá în agonia, în care familiile inteligente romane mai nu vorbiáu limb'a romana, în care romanii că atari nici odata nu se presentara inca pe aren'a luptei, creá partid'a romana. Tenerimea crescuta în ideile drepturiloru nationale i urmara cu entusiasmu și trasera dupa sine o parte însemnata și d'între betranii, cari sclavi dedarei de pan'acóle, la începutu se miscara numai cu greu, dar' nu preste multu se încaldira și ei în foculu luptei și prin esperinti'a vietiei și cunóscerea în detaiu a mecanismulu guvernarei superiori tenerimei, devenira cei mai aprigi luptatori.

Partea trandava a betraniloru neavendu curagiu a se espune neplaceriloru și desavantiagiloru unei lupte lungi și nesigure, avura simtiulu bunu de a nu compromite caus'a aprobata și de ei în fundulu animei lorú prin opusetiune facuta comatiunaliloru lorú și se retraserá de arena.

Georgiu Popénu prin cét'a lui mica dar' entusiasmata și bine disciplinata începú a impartí lovituri grele contrariloru, cari acum vediuira, ce a produsu intoleranți'a și nedreptatea lorú.

Popénu, capulu și semidieulu partidei s'ale, nu lasá în adunările comitatense nefolosita nici-un'a ocașiune, că se-si confunde contrarii și se-si resbune asupr'a lorú pentru nimicit'a speranți'a frumoá a vietiei s'ale. Cu elocintia neacceptata dela acestu omu asié de facutu pana acóle și cu vehementi'a maniei sinceritatii față de ipocrisia li improsicá esclusivismulu, smintele și pecatele, prin cari au provocatu în revolutiune resboiulu civilu; machinatiunile ascunse sub mantéu'a pompósa a patriotismului și euismului lorú fara sufletu, prin care pregatescu patriei suferintie și mai sfasietórie decâtu cele indurate în revolutiune.

Partid'a s'a însufletita și transportata de elocinti'a și curagiulu seu i urmariá tóta sentinti'a ponderósa cu sgomotóse semne de aprobare.

Nici-odata n'au auditu paretii salei siedintielorú adunarei generale a comitatului S* cuviute asié de energióse diu gura de romanu ca ale lui Popénu. Contrarii

incremenira de atâta indrasnela, se reculésiera inse, impinsera că de regula dreptu scutu patriotismulu inainte si de dupa dînsulu incepura a-si sventurá sagetile in contr'a lui Popénu. Acestu-a inse impingea scutul sa-cru cu totu respectulu de o lature si aretá, de multe ori intre risetele multimei, mascele hîdose, ce se ascundeau dupa elu.

Invingerea morala erá necontestatu pe partea lui Popénu, dar' contrarii seî dispuneau de putere si acés'ta „priméza dreptulu.“

Georgiu Popénu deveni celu mai poporalu omu la romani. Pana si copii cei mici romani, inca vorbiá de elu, ba erá dejá si obiectulu unoru cantece poporale. Renumele lui sborá preste marginile comitatului si implú tóte coltiurile tieiei locuite de romani.

La latirea vestei lui contribuira d'in respoteri si contrarii, firesce in sensu contrariu. Dela separatistu pana la tradatoriu de patria tóte epitetele i se dadura, ba si perderi materiale fórte simtítore i se causara. Luptele intre frati suntu mai nemilóse decátu cele dintre straini. Si la Popénu i-ar' fi potatu dice omulu cu proverbulu: „se vede, că frate-teu ti-a scosu ochiulu, că e scosu din radecina.“

Pe Popénu iase nu-lu poteau abate de pre calea odata apucata asemeni apucaturi reutatióse. D'insulu continuá a-si face, dupa convingerea s'a, detorinti'a.

Candu curgea lupt'a mai infocata reveni dela universitate cu diplom'a advocatuala in busunariu uniculu seu fiu, Juliu Popénu.

Bucuri'a lui Popénu si a partidei-sale fú mare. Cu unu luptacin resolutu si dibaciu mai multu! se aundiá d'in rendurile micci cete a lui Georgiu Popénu, dicédu-se cu bucuria; cu unu inimicu aprigu mai multu de a combate! suná cu mania d'in partid'a contraria.

Tenerulu Popénu cá advocatu nu capetá la inceputu decátu causele unoru poporeni seraci romani, cari eráu in procese urbariali cu fostii loru stapeni de órecandu. Cascigandu densulu aceste procese, posesorii aflara a fire politic'a cea mai intielépta a se cascigá procesele in locu de contr'a loru, pentru ei, si onorara pe intrecute pe tenerulu Popénu cu pretiósa loru incedere.

Acés'ta otarire a loru aveá si unu eugetu reserovat a depopularisá, prin clientela loru, la romani pe tenerulu Popénu, care, precum aretau tóte semnele, aveá se contiaue oper'a parentelui seu.

Juliu Popénu inse sesciú ferf de Caribde. D'insulu sciú se apere drepturile clientiloru sei, conscientiosu si pre langa acés'ta se nu daunedie pe contrarii acestoru-a in nimicu, ce li-se acordá prin lege. Prin acés'ta tiena demna a s'a, ajutatú si prin rarele s'ale talente juridice, d'insulu deveni in scurtu tempu celu mai cercatu advocatu in urbea S*. In cestiuni grave si complicate chiar' si adversarii sei i cercáu sfatulu. Nu unulu d'intre ei se scapá a dice audiendu vorbindu despre un'a séu alt'a cauza celebra a lui Popénu: „ce minunatu omu teneru; ce dauna, că e asié de mare daco-romanu.“

De abié la doi ani dela asiediarea tenerului Popénu in urbea S* partid'a romana indurá o pierdere fórte dorerosá. Conducatoriulu ei, Georgiu Popénu, omu inca in cea mai buna putere, in urm'a unei receli repausá. Consternatiunea si gelea romaniloru fú mare, dar' si mai mare dorerea lui Juliu, care-si iubiá parentii cu

tóta fragedímea animei s'ale si in deosebi pe taica-seu, care cu principiele s'ale umanitarie, nobilele s'ale simtíeminte si fapte a fostu farulu luminatoriu alu tenerielorú s'ale. Nimicu nu doriá tenerulu Popénu mai multu, decátu a poté fi candu-va asemena tatalui seu.

Pierderea acés'ta repentina dara 'lu abatú pre Popénu catu-va tempu de totu si-i amortira poterile; d'insulu inse si-aduse aminte, că cu nimicu nu-si va aretá caritatea catra umbr'a sacra a defunctului mai stralucitu, decátu continuandu ce a inceputu d'insulu. Dreptu-ace'a luá conducerea partidei romane cu tóta energi'a a-mana si nu preste multu dadú dovedile cele mai convingátorie, că e demnu fiu alu parentelui seu.

Maica-s'a, o adevérata romana, pre langa tóta profundímea dorerei s'ale simtite asupr'a mortii iubitelui seu soéiu credintiosu intr'o frumósa serie de ani, nu uitá de detorintiele s'ale faéa de mosi'a familiara, pre care trebuia se o predée intacta, de nu inmultita, uniculu seu fiu. D'ins'a luá in manele s'ale energióse administrarea bunului familiaru si ast'feliu facura cu potintia fiului seu a-si consacrá tóte poterile chiamarei s'ale si causei nationale. (Va urmá.) G. SACLESIANU.

Copil'a parasita.

I.

La o serata m'a intelnitu
Si-antau in viétia „elu“ mi-a sioptitu,
Ca eu — alés'a inimei s'ale —
Pe a viétii frumósa cale
De-asia vré 'n iubire a-lu insóci:
Perice altulu cá eu n'ar' fi.

Eu la acés'ta marturisire
Amu fostu cuprinsa de o sémfire,
Ce nici odata n'o voiu uitá;
Dar' nu-i dísesemi nici „da!“ nici „ba!“
Atunci serat'a-mi deschise raiulu,
Acumu serat'a-mi omóra traiulu!

II.

La a dóu'a intelnire
Vorbe scumpe de iubire
'Mi spuneá guriti'a s'a,
La a trei'a intelnire
— In nespua fericire —
I-i rostii cuventulu „da!“

„Da!“ de atuncia-mi deschise raiulu,
Dar' ah! acum'a-mi omóra traiulu!

III.

Trecura díle multe . . . noi nu ne-amu intelnitu
Si eu doriamu din sufletu se-lu vedu pe-alu meu iubitu,
S'andu a s'ale vorbe si glasu-i angerescu,
S'andu cuventulu dulce, cuventulu „te iubescu!“
Dar' vine-o veste-amara, ca scumpulu meu iubitu
In loculu meu cu alt'a acumu s'a logoditu
Si ca 'n curendu si nunt'a voiesce-a-o serbá.
O! vai de-a mele díle . . . vai de viétii mea! . . .

IV.

Copilitie, sorióre!	De cumv'a v'ar' intelni
Voi, ce'nca nu sciti cum dóre	Si-ar' incepe-a ve iubi . . .
Inim'a de-amoru ranita	Singure se-i díceti „da!“
Si 'n dorere parasita,	Ve rogu a nu cutezá,
Sfatulu meu 'lu ascultati	De vreti se ve fia bine
De vreti se ve maritati:	Si se nu patiti cá mine.
Ori si ce cavalerasiu,	
Fia cátu de dragalasiu	

C. MORARIU.

RENASCEREA LIMBEI ROMANESCI

in vorbire si scriere.

PARTEA A DÓU'A.

Innoiri in scriere.

XIII. Starea ortografiei romane cu litere latine între
aa. 1780—1821.

(Urmare.)

Vedem din acestea, că acumu memoritoriulu S. Clainu cu soçiulu seu G. Sîncai, intru cătu adeca Sîncai pôte a colaboratu și la această parte a gramaticii din 1780, statorise și fipsase punctele fundamentali ale scripturei romane etimologice, acele puncte, cari intempnara buna primire din partea tuturor partinitorilor și aperatorilor acestui modu de scriere romana cu litere lat. pana in diu'a de asta-di. De mai partiale imbraçiosiare se bucurà ortografi'a romano-latina etimologica a lui Clainu in alte puncte, unde dinsulu in adeveru merge ceva cam prea departe cu etimologismulu. Se relevàmu și dintre aceste puncte câteva, căci din ele unele și alte de asemenea fure imbraçiosiate candu de unu gramaticu alu nostru candu de altulu din cei urmatori, ori celu puçinu li se fecera prospecte de a fi adoptate într'unu venitoriu mai apropiatu au mai departatu.

Atari suntu, că *a* duplicate au cu accentu acutu suna că in latina, pr. *capraa, nàs*; vedi bine că aice nu e pré nimerita regul'a de a pune pre a intonatu și chiaru totdeauna accentulu ascutitu, de órace legea neobscurarei lui *a* intonatu e unu corelatu alu legei oscurarei lui, candu e afóra de tonu. Atari suntu mai incolo, că *e* înainte de *n* simplu urmandu in silab'a urmatoriã *e* seu *i*, suna că *i*, pr. *cuvente, denti*; la din contra se sémna cu dóue puncte, pr. *vènen*; că *o*, afóra de numele proprie, suna că *u* înainte de *mb, mp* și *n*, pr. *bombac, compar, monte*; inse *Antonie*; că *u*, care in finele cuventulu se rostesece numai de diumetate, pr. *reu*, între dóue vocali nu se pronuncia, pr. *oue* (=óe) *laudauam, cantau*.

Incátu pentru consunanti Clainu mai sustiene, că *e* înainte de *h* suna că *z* grecescu, înainte de *t* că *p*, éra cu cedila că la Francesi, pr. *Christos, lacte, facie*; *g* înainte de *n* se rostesece că *m*, pr. *pugn, quell*; *h* se rostesece numai in vorbe nelatine, in latine nu, pr. *hom, hoste*, inse *háina*; *l* la inceputu, dupa ori înainte de consune, au reduplecatu suna că *l* lat., pr. *lârg, flore, selbâtec, cavall*; *l* simplu la finele cuventelor au la mediuloculu acestor'a între dóue vocali, afóra de supine și de articii, suna că *r* lat., candu apoi se cade a-lu semnã cu spiretu aspru, pr. *angel, mot'a*, inse *umilit, tata'l, delã*: déca dupa *l* urmédia *i* și lu-precède au urmédia alta vocale ori diftongu, suna că *j* lat., pr. *muliere, filiu, di*. Mai departe *qu* se pronuncia *k*, pro *quand, quale* (=candu, care:) și in fine *ss* se rostesece că *s* lat., se înainte de *i* că *st* germanu, pr. *folossitore, scientia*.

Mai insemuàmu, că S. Clain, dupa cumu s'a potutu vedé din cele precedenti, usita accentele acutu și cercuflesu; de accentulu greu nu spune nemica, inse cumu că vré se sune că à, demustra esemplele ce ocuru in gramatica-i p. e. la perfectulu cojug. I. *ell laudà*.

117. Preste unu patrariu de seclu G. Sîncai editã denou gramatic'a din 1780, inse acumu numai sub nu-

mele seu,¹⁾ totodata emendandu-o, facilitandu-o și in mai bunu ordine dispanendu-o. Maicuséma multe scaimbãri fece in ortografia, regulele acestei-a mai scurtandu-le, impucinandu-le și simplificandu-le.

Asiã pentru vocali pune de regula generale, că *e, i, o, u* și *y* suna că in limb'a latina; totu asemenea și a semnãtu cu accentulu ascutitu, ci fóra nici unu accentu că à, ér' cu accentu cercuflesu, precumu și è și î, că sunetulu vocalicu nasale romanescu. Aice oserva, că Clainu și Molnar voru a se serie acestu sunetu nasale cu *ae*, ci óre pe dereptu? lasa in judecat'a lectoriulu; pentru că in tóte cuventele, in cari voru a se pune *ae*, se departa dela radecin'a latina.²⁾ Despre *é* cu accentu acutu seu diftongulu *ea* dice, că se rostesece că *e* ungurescu fóra accentu, seu că *e* in penultim'a infinitiviloru lat. de conjugatiunea III.

Regul'a lui generale pentru consune *e, b, d, f, h, k, l, m, n, p, r, x, z, v* se pronuncia că in latin'a; *c, g* că in italian'a; *ç* că *z* simplu in italian'a; *qu*, de usitatu numai in pronumene și adverbie, că *k*; *s* (rotundu) că in latin'a, in mediulocu *s* lungu (dupa form'a celui din ortografi'a germana) au la inceputu și in fine *sh* suna că *sch* nemtiescu; *t* că la Latini, ci inainte de *i* că *tz* magiaru, afóra de candu inainte de *ti* stã pusu unu *sh* seu *s* lungu; in fine *j* se rostesece că in limb'a francesu.

In respectulu accenteloru statoresece, că acutulu se pune deasupr'a lui *á, é* și deasupr'a lui *í*, candu *e* a se prolungi penultim'a; cercuflesulu deasupr'a lui *â, ê, î*, candu adeca au sunetulu nasale; greulu deasupr'a lui *à, ì, ù*, candu vinu a se prolungi in finele verbeloru. Mai adaugemu, că si elu, că si S. Clainu, omite cu totulu pre *u* finale.

E in vederatu din acestea, că Sîncai inca vré se remania și remane etimologistu, in unele anca mai etimologistu decâtu S. Clainu, bunaóra in privinti'a scrierei sunetulu nasale, cum aretaramu. Inse nesuinti'a lui de a usiorã scriptur'a romana cu litere lat. lu-impinge la nescari arbitrarietãti, p. e. cu *s* lungu, incãtva dupa modulu nemtiescu, și cu *sh* dupa modulu anglesescu, și cu alte asemeni, cari nu se potu numi nice strictu fonetice, nice etimologice. (Va urmã.) Dr. Gregorin Silasi.

Canta, canta paserica!

Canta, canta paserica!

Susu lucescu dalbele diori,
Fluterei cu-aripi de auru
Sbóra veselí printre fiori.

Canta dulce paserica!

Multu-mi place se te-ascultu
Si se sboru cu-a mele gânduri
Prin unu tempu ce-a disparutu.

Canta paserica draga,

Adi e véra si e caldu
Si camp'iã inverdita

Pare-o mare de smaraldu.

Canta, sbóra si te 'naltia	Vai candu vei pribegí 'n lume
Vesela pana la ceriu,	Singura, cu jalea-ti grea
Raru in lume se 'ntempla	Sciú eu că nu-i cântã atunce
Se gusti culmea de placeri.	Ma! neci plãnge nu-i poteã.

V. B. Muntescu.

¹⁾ Elementa linguae Daco-Romanæ sive Valachicæ, emendata, facilitata et in meliorem ordinem redacta per G. G. Sinkay de eadem etc. Budæ 1805, in 8-n.

²⁾ „Rdmus Klein et Cl. Molnar literam x cupiunt exprimi per ae; num justum habeant, lector dijudicet; quia in omnibus vocibus, in quibus ae adhibitum volunt, recedunt a radice Latina.“

LOGODNIC'A LUI PETRE.

La marginea satului se află unu caisu, care prima-vér'a erá plinu de flori. Cas'a arendasiului erá preste drumu. Fét'a arendasiului se numia Marióra, si erám bunii prieteni amendoi. De candu?... Nu sciu!

Ea erá de siespredecece ani. Animiór'a s'a batea sub peptariulu seu de catifea négra vergatu cu albastru. Obrazii sei eráu rumeni! Cum rideau si straluciau ochii sei cându cântá la feréstra cá se-mi dee de veste cá este ceasulu de-a merge sub caisu se vorbim de nunt'a nóstra!

Sub caisu erb'a erá verde. Nicairi n'ai fi potutu gasi erba mai frumósa. Siedeamu acolo, si suspinámu, si repetámu de-o suta de ori acele cuvinte cari suntu totu-de-a-un'a noue.

Totulu ridea in ea; perulu seu care se jucá cu vântulu; tali'a s'a rotunda, cismuliti'a s'a din care esia piciorulu seu golu, mân'a s'a care tragea o craca pentru a mirosi florile, fruntea s'a curata si vesela, dintii sei albi intro busale ei rosii.

Ah! câtu o iubiám.

Candu vent tragerea la sorti, aprinsei o lumina la baserica, cá-ci me ingroziám gândindu-me cá va trebui se me ducu departe de dens'a. Binecaventata fii santa Fetióra! Trasei numerulu celu mai bunu. Dar' Ionu, fratele meu de lapte, calli la sorti.

'Lu-gasii plângendu si vaietandu-se: Mam'a, dícea elu, biat'a mea mama! Ce o se se faca!

— Nu mai plánge Ióne. Eu suntu orfanu. Voiu plecá in loculu teu.

Mariór'a veni sub caisu, cu ochii scaldati in lacrimi: nici o data nu o vedusemi plângendu, lacrimile ei eráu mai frumóse decâtu zimbetulu ei.

Ea 'mi dete obrazii ei cá se-i sarutu si-mi díse inectu:

— Dute iubite, te voiu asceptá!

La drépt'a, la steng'a, inainte, marsiu! Merseram ast'feliu pána la Wagram! Petre tienete bine! Éca dușmanii! VEDIUÍ O linia de focu. Eráu cincii sute de tunuri cari strigáu tóte impreuna si unu fumu care te nabusiá si sânge in care petiorulu alunecá.

'Mi fá frica si me uitái indereptu.

Indereptu erá Franci'a si satulu, si caisulu ale cărui flori trebuí se se fi schimbatu acum in fructe. Inchisei ochii si vedui pe Mariór'a, care se rogá pentru mine. Binecaventatu fii, Dóme! Éca-me vitézu. Inainte, inainte, la drépt'a, la steng'a! la ochi!

— Ah! ah! bine merge celu nou!

— Baiete, cumu te chiama?

— Sire, me numescu Petre!

— Petre, te facu caporalu.

Marióra, suntu caporalu! se traiésca resboiulu! Este serbatóre candu este batalia. Cá se treci preste o armata n'ai decâtu se pui unu petioru inaintea celui-alaltu! La drépt'a! la steng'a!

— Da tu esti Petre?

— Eu, Maiestate.

— Te facu oficieru.

— Sire, 'ti multiamescu!

* * *

Inainte pana la Moscov'a, inse nu mai departe. In uriasia câmpia de zapada, o cale insemnata cu cadavre; aici riulu, colo dușmanulu; din ambele parti mórtea!

— Cine asiédia celu de-antaiu podu?

— Eu, Sire.

— Totu tu, capitane?

Imperatulu 'mi dete crucea lui de cavaleru.

Binecaventatu fii Dóme! Mariór'a va fi mándra de mine.

Campani'a s'a sférsitu, am unu congediu. Sunati clopoteloru, sunati pentru casatori'a nóstra!

Drumul este lungu, dar' speranti'a merge repede. Colo, la spatele dealului este satulu.

Recunoscu baserica: mi se pare cá clopotele suna.

* * *

Da, suna in adeveru. Dar' caisulu?

Lun'a floriloru a sositu, si cu tóte aceste nu-lu vedu. Alta-data 'lu zariám de departe; dar' atunci elu erá in petióre si-acumu e culcatu la pamentu.

Taiaserá pomulu iubirii mele!

Avuse flori, dar' ramurile lui jaceáu respite in iarba.

— Pentru ce se tragu clopotele Mateiu?

— Pentru o nunta, domnule capitane.

Mateiu nu me mai cunosceá.

Bine dícea elu, erá o nunta. Logodnicii treceáu port'a basericei. Logodni'a erá Mariór'a, — Mariór'a mea vesela si mai frumósa decâtu alta-data!

Ionu, fratele meu de lapte o luá de nevéstá.

Impregiurulu meu ómenii din satu díceáu:

— Se iubescu.

— Dar' Petre? intrebái eu.

— Care Petre? mi se respunse.

Ómenii din satu me uitasera.

Ingenunchiái in baserica; me rogái pentru Mariór'a, si me rogái pentru Ionu. Dupa ce se sférsi slúsb'a culessei o flóre din caisu, o biata flóre mórta, si plecái fara a me uitá inapoi.

Binecaventatu fii Dóme! Ei se iubescu, voru fi fericiti.

* * *

— Te-ai intorsu Petro?

— Da, Sire.

— Esci de dóuedieci si doi de ani, esci maioru, si esci cavaleru alu legiunii de onóre. Déca vrei 'ti voiu dá de nevéstá pe-o comitesa din curtea mea.

Petre scóse din sinu-i fioricic'a vescu díta pe care o culesese din caisulu taiatu.

— Sire, anim'a mea este cá acést'a flóre. Voiescu unu postu la avant-garda, unu postu unde se potu mori de mórtea vitejiloru.

I se dete lui Petre unu postu la avant-garda.

Binecaventatu fii Dóme! La capetulu satului este mormentulu colonelului Petre, mortu la dóue-dieci si doi de ani intr'o dí-de victoria.

Mormentulu lui este acolo unde erá caisulu. Si nu este o veduva care vine se se róge acolo. La France.

CRESCEREA IGIENICA A COPIILORU.

— Instrucțiuni populare pentru mame. —
(Urmare.)

II. Leudi'a.

Leudi'a duréđia dela 9 dile pâna la 2 septemáni. In totu timpulú cátu tine pierderea de sauge séu de spalacituri de sânge, femeia leudia trebuie se remaie culcata, nu se póte sculá singura ci se fia radicata de alta persóna la premenirea patului. In cele d'ântaiu dóue dile dupa facere se remaie culcata pe spate, dela a trei'a di se póte întórce intr'o parte. In nici unu casu se nu se scóle din patu inainte de 9 dile dupa facere implinite.

Corpulu přecúm si asternutulu si albiturile (rufele) femeiei leudie se se tîna cátu se póte de curate, cârpele si alte pensaturi mánjite de scurgerile femeiei leudie se se departedie din patu si din camera. Premenirea albiturilor (rufeloru) nu este oprita, se se padiésca numai precautiunea cá leudia se nu faca misi-cari rapedi, si se nu se ridice in patu.

Camér'a in care se afla leudia si copilulu nou-nascútu se se aerésca si in timpulú iernei in tóte dilele de 2 séu de 3 ori, deschidiendu-se feréstr'a, dupa ce femeia leudia si copilulu au fostu bine acoperiti. In casele tieranesce cu ferestre fixe, cari nu se potu deschide, si in bordee, se se tîna usi'a deschisa de mai multe ori pe di. In casele ómeniloru cu dare de mâna se se oprésca curentulu de aeru in timpulú iernei prin unu paravanu pusu intre patu si intre feréstr'a deschisa. Se nu se atérne in camera rufe ude spre uscare si se nu se fumédie tutunu intr'éns'a.

Femeia leudia póte mancá 1 séu 2 óre dupa terminarea facerei regulate, adeca dupa ce a esítu si cas'a din pan'eele ei; nu este necesariu cá se se abtie de mancare si de apa, alimentele ce i se dau se fia inse usióre si in mica cantitate; in cele d'ântaiu patru dile numai supa de carne cu grisú, oređiu, sago, taetiei séu franzela; in lipsa de supa de carne, lapte dulce, lapte covesitu, lapte batutu, apoi orsiavu de prune san com-potu de mere, si pentru beutura apa. Prin abtînera prelungita dela mancare se amána venirea laptelui in pagub'a copilului, si numai atunci cându facerea n'a fostu regulata, cându leudi'a suferé de fiori de frigu, de mari calduri séu de perderi prea mari de sange, ea trebuie nutrita cu mai mare bagare de séma. Dela a cincia di leudi'a, daca se afla bine, póte mancá câte unu ou prospetu cu zama, puține bucate gatite cu carne si póte bea puținu vinu; dela a 15-a di dupa facere ea se póte nutri dupa obiceiulu ei de mai inainte. Alimentatiunea cea mai folositóre este cea mixta, compusa din lapturi, legumi si carnuri; se nu se crédia cá numai carnea si vinulu producu lapte; femeia care alaptédia póte bea puținu vinu, se se abtie inse de rachiu, din care póte luá numai fórte raru o mica cantitate. Ea póte mancá si saraturi si acrituri, inse deodata cu alte alimente.

Dela a trei'a di dupa facere leudi'a trebuie se iasa la scaunu odata pe di; in casu-daca scaunulu este opritu, se i se dea o lingura si jumetate de untu de ricinu cu cafea, sau cu zéma de lamaie, séu cu ceaiu de musiatielu.

III. Alaptarea copilului.

Indata dupa nascere copilulu simte trebuintia a dormi. Dupa 3 óre se alaptédia pentru prim'a óra. Se

nu i se dea apa cu zaharu sau céiuri inainte de a se alaptá pentru prim'a óra, nici dupa alaptare, ci, daca mamei nu 'ia venitú inca laptele, se se dea copilului puținu lapte de vaca caldicelu amestecatú cu o parte apa fiérta.

Copilulu nou nascutu, daca este sanetosu, dórme tóta diu'a; la câte 4 pâna la 6 óre elu cere a suge si apoi adórne din nou. Dela a 2-a sau a 3-a di copilulu cere a fi alptatu mai adese-ori.

Natur'a si ratiunea cerú cá mam'a se nutrésca singura copilulu pe care l'a nascutu; laptele mamei este alimentulu celu mai bunu pentru copilu; precúm alaptarea la sinulu maternu este conditiunea principala pentru prosperarea copilului, ea este si folositóre pentru sanetatea mamei. „Pentru o mama sanetósá este dara o detoriá sánta cá se alaptedie singura copilulu ei.”

Puținu timpú inaintea facerei si indata dupa facere titiele femeiei continu unu lapte subtire si limpede, care se numesce colostru. Dupa ce copilulu a suptu colostrulu se golescu intestinele (matiele) lui de materi'a negritiósá care s'a adunatu in ele inaintea nascerei si care se numesce meconiu, si astfelu se iulatura necesitatea de a se dá copilului nou-nascutu dejá in cele de antaiu dile ale vietiei curatieni. Cu inctetulu colostrulu dispore, laptele devine mai puținu apatosu si dupa optu pâna la 10 dile elu are grosimea si compoziti'a s'a normala.

La alaptarea copilului in cele de ántaiu dile dupa facere mam'a va remanea culcata intorcandu-se intr'o parte, éra dela a 6-a séu a 7-a di va dá sinulu copilului siedindu cu spatele radiemate.

Este bine cá dela inceputu se se reguledie timpulú si durat'a alaptarei. Dela a 2-a séu a 3-a di dupa nascere copilulu se nu suga diu'a decatu in intervale de celu puținu dóue óre si nóptea la câte 3 pâna la 4 óre. Copii cari au implinitu etatea de 2 luni se suga nóptea si mai raru decátu la ficare 4 óre. F'acare alaptare se nu duređie decátu 10—12 minute.)

Dupa fia-care alaptare se se stérge sfêrculu titiei cu o cârpa curata si móle pentru a se preintîmpiná cre-paturile lóru dureróse. Gur'a copilului se se spele de mai multe-ori pe di cu o cârpa curata muiata in apa curata, ci nu presarata cu pulvere de zaharu, precumu este obiceiulu, stergandu-se bine limb'a, cerulu gurei, ginginele, faci'a interna a budieloru si budiele.

Nu este utilu cá se se dea copilului pe lânga laptele maternu si unu altu alimentu inaintea implinirii lunei a siés'a. Dupa esírea primului diute se se dea copilului odata pe di si totu-de-a-un'a la aceea-si óra pu-ținu lapte de vaca curatu séu amestecatú cu cafea slaba, seu puțina supa de carne cu grisú, cu franzela, cu tapioca, cu sago, puținu ou cu zama; aceste alimente se fia caldicele, de aceea-si temperatura cá laptele esítu din titia (35° C. pana la 37° C.) Se nu se dea copilulu sugatórié facute din cârpe implute cu zaharu si pane séu pesmetiu pisatu séu alte asemenea alimente legate intr'unu tulpanu pe care suge copilulu.

Numai in casuri esceptionale, candu mam'a nu-si póte indeplini detori'a eatra copilu, se se nutrésca la sinulu unei alte femei, anume atunci candu mam'a suferé de o bóla mai lunga care o slabesco multu, care strica calitatea laptelui, séu care face se dispára laptele, in fine in casulu candu se inbolnavescu sfêrcurile titieloru intr'unu modu care face alaptarea inposibila.

Daca apare menstruatiune (periodu, sorocu) la o femeia care-si alaptédia copilulu, ea póte continuá cu alaptarea, in casulu candu copilulu supórta bine laptele ei, (déca laptele ei nu provóca la copilu versaturi se urdinare); daca inse mam'a remane de nou insarcinata, atunci trebuie se incetédie a alaptá.

(Va urmá.)

LIR'A POPORALA.

Cantece poporale.

I.

Frundia verde de pre teu,
Ti-a paré baditia reu —
Dupa frundi'a cea uscata,
Dupa mandr'a cea lasata; —
Dupa frundi'a cea de vie
Dupa mandr'a cea de-ántae.

II.

Fá-me Dómne, ce mi-i face,
Fá-me pén'a corbului
In dealulu Brasiovului,
Se me 'ntoreu odata róta.
Se vedu pe mándr'a la pórtá,
Se vedemu vie-i ori mórtá. —
De-a fi mórtá se-o jolescu;
De-a fi vie s'o dorescu.

Fá-me Dómne ce mi face,
Fá-me Dómne-unu paseroiu
La mandrut'a pe resboiu.
Se batu cu arpile,
Se rostésea firele,
Firele si itiele.

III.

Eu te vedu baditia bine
Cá tfe tí doru de mine
Si-ai grai dar' tí rusíne,
Da 'ndrasnesc de graiescu
Cá inim'a mea voiescu.

IV.

Mandra mandrulén'a mea,
De frumósa esci frumósa
Dar' hainele nu te-apasa,
Níci pe tine níci acasa.
Pe ruda te poti uitá,
In lada poti cautá
Cá pustie li aflá.

V.

De candu baditia mi-esci dragu
Tóta diu'a siedu in pragu
Cu ati'a trasa prin acu,
Uitandu-me dupa tine
Lucrulu meu 'napoi remane,
Uitandu-me se te vedu
Treí dile de lucru-mi pierdiu;
Uitandu-me 'n calea t'a
Nimica nu potu lucrá.

VI.

Bine-i stá mandrei gatata
Totu cu haine de la siatra
Dar' mai bine cá i-ar' stá,
Se le fi facuta ea.

VII.

Frundia verde flori merunte
Mi-am auditu vorbe multe,
De vorbe nimicu-mi pasa
Pare-mi bine cá-su frumósa.
De frumósa nu-su asiá,
Pare-mi bin' cá seiu lucrá
Si la mine si la altulu
Nu trebe se-mi lucré satulu.
Precumu seiu ómenii 'a satu
Cá si tfe ti-am lucratu,
Cá ai maneci de prin satu
Si perine góle-'n patu,
Penele le-ai scosu din ele
Si le-ai datu pentru margele.

VIII.

Perentiu cu apa rece
Pe la pórt'a mandrei trece,
Perentiu cu apa lina
Pe la pórt'a mandrei vina.
Eá mandr'a se se spele
Nu se potú de-a mea jele;
Ea se scerge c'o naframa
La remile nu punu séma,
Ea se scerge si nu prea
Nu póte de jelea mea.

IX.

Tu te duci bade cá máne
Dorulu teu cu min' remane,
Du bade dorulu cu tine,
Ori me du bade pre mine.
Daca mergi bade serace.
Eu cu dorulu teu ce-oiu face?
— „Tu mándrutia-i face bine,
Cá mai suntu voinici cá mine.
Va fi reu mandra de mine,
Cá me ducu de lánge tine;
Si me ducu in tieri straine,
Unde nu cunoscu pre nime,
Numai frundi'a si iérb'a
C'alea-su in tóta lumea.“

X.

Nu me dá maica departe
Se vinu cu desagii 'n spate,
Cu desagii 'nbaierati
Si cu ochii laeramati,
Ci me dá maica 'n vecini
Se te vedu sér'a ce cini,
Deminéti'a ce prandiesci
Preste dí cumu mai traiesci.

Bucium-Poeni.

Gr. Sima al lui Ión.

Concursu nou la siese premii — 2 câte de 100 și 4 de câte 50 franci in auru — se escrie prin Administratiunea diuariatulu „Amiculu Familiei“ și „Preotulu Romanu.“

Cu câte 100 franci in auru se va premiá cea mai buna novela originala publicanda in „Amiculu Familiei“ și celu mai bunu articlu din sfer'a scientialoru teologice publicându in „Preotulu Romanu.“ — Cu câte 50 franci in auru se va premiá cea mai buna poesia si celu mai bunu studiu socialu publicându in „Amiculu Familiei“ si cea mai buna predica funebrala si predica ocazionali publicându in „Preotulu Romanu.“

Terminulu la fie-care e 18/30 Decemvre an. 1883, precându manuscrisale, nesubscrise de auctoru, providute cu óre-care devisa, — suntu a se tramite la Administratiunea numiteloru diuaria in Gherla (Sz-ujvár. — Transilvani'a) alaturandu-se la ele si o epistola sigilata cu sigilu strainu, care in lontru se arete numele aucturulu é' din afara se pórté devis'a operatului.

Resultatulu Concursulu espiratu in 18/30 Juniu se va comunicá in nrulu urmatoriu.

Regele Romaniei va tramite la espositiunea cooperatoriloru romani mustre de tóte productiunile de pe proprietatile s'ale, precum sticlurie de la Azuga, carton si hartie de impachetatu dela fabric'a dela Brosteni, petri din cariera dela Piatra-Arsa, cascavaluri dela Brosteni, lemnarii etc. Se voru espune apoi si obiecte lucrute la strugu de insusi Majestatea S'a. — Éta esemplulu celu mai frumosu de incuragiarea economiei, industriei si meseriei!

Academ'ia Jocuriloru Florale din Toulouse. In siedinti'a din 7 Juliu a decernatu scrisori de maestra al „Jocuriloru-Florale“ d-nei Carmen Sylva, pseudonim poeticu si literariu alu M. S'ale Reginci Elisavet'a a Romaniei.

„Gratiós'a suverana a acestui poporu romanu,— atatu de amicu alu Franciei — face dejá parte dintr'o institutiune poetica din média-di, a nóstra, *Felibrige*.

Acumu câte-va dile Ea primi dela Societatea de incuragiare la bine unu premiu, in acela-si timpu cu d. Alfred Mame, renumitulu editoru filantropu dela Tours.

Ea face parte de mai multi ani, din Societatea etnografica, societatea de studii innalte si de caletorii, presiediuta de dlu de Rosny, eminentele orientalistu.

Poeta de antaia ordine, scrietórea insemnata in limbile franceasa, germana, romana, Carmen Sylva 'si avea locul ei insemnatu in gradina *Clémence-Isaure*.

Unita cu numirile d-loru Gustave Nadaud si Enrique de Bonieu, acést'a alegere afirma din nou celebritatea vechiei nóstre companii a *Vesleci Scientia* (Gay-Scavoir), cea mai vechie din academiile francese.“

Distinsulu filologu Pici profesorulu la universitatea din Praga, caletorescu prin Romani'a cá se adune documente de pe la manastiri. — Filologulu Pici (Pitsch) e cunoscutu cá filo-romanu si-a isbutitu se restórne teori'a lui Roesler prin o scriere intitulata: *Originea Romaniloru*. — Documentele ce voiescu se adune i voru ser-

vi că noua dovedi, că teori'a lui Roesler și a lui Hunsfalvy sunt false. Recunoștința Romanilor 'lu va încuraja în întreprinderea s'a.

Vaporulu Teodorescu. „L'Intransigent“ scrie: „Se construiesc în acestu momentu în atelierele domnilor Escher, Wys și Comp., pe râulu Limmet, unu vaporu torpilu de unu genu cu totul nou. Vaporulu e construitu în întregulu seu din feru și va poté manevră sub apa la ori-ce adâncime. De elu va fi alipitu unu rezervuaru de aeru industalitoriu pentru a permite ecupașgiulu se stă scufundatu în apă d'ouespredece ore și va fi luminatu cu electricitate. Inventoriulu e unu ingineriu romanu, d. Traianu Teodorescu din Galati; fondurile necesare pentru construcțiune i-au fostu votate de Camerele romane. Vaporulu candu va fi ispravitu, va fi supusu unei serii de esperiențe pe laculu Zürich.

Unu obicei de imitat. În Norvegi'a e unu obicei, după care nu se permite juneloru se se marite, până ce nu știu perfectu gati bucate, a cōce pâne, a tōrce și tiese. Din caus'a acēst'a între viitōrele mame de familia e o adeverata lupta de întrecere, că-ci tōte sciu bine, că numai aceea se va maritā mai curāndu, care va fi esitu summa cum laude. Esamenulu anualu în aceste folositōre arte e publicu. Cea de antaiu la esamenu se marita mai ataiu. Celalalte trebue se ascepte până voru esi și elu cu prim'a lauda. Avisu domniōreloru nōstre!

Lini'a calei ferate Ghirisiu-Turd'a a fostu solemnul inauguratā în 10/22 Juliu în presenți'a ministrulu de comunicatiune br. Kemény.

Mōrte casijunata de flori. În Joinville-le-Pont traji'a o tenera pache, ce purtā în Paris comerțul de flori. Într'o di se hotarira se viziteze florari'a parentiloru lor. Tōta diu'a 'si petrecura minunatu de bine. Doritori a petrece cātuv-a tempu și în salonulu de floraria, unde domniā o recōre se unu parfumu pe cātu de placutu, pe atātu și de imbatatoriu, mersera se se odichnesca mai cu deosebire în secțiunea planteloru exotice. Brașiu în brașiu se asiedira pe o banca și după vre-o ora și mai bine se gasira adormiti. Dar' erā numai în aparentia adormiti, că-ci în realitate, pe nesēmțite sub imbatatōrea esalatiunea floriloru... trecura în sinulu lui Avramu. În mortentarea lor se petrecu c'o pompa deosebita. Toti gradinariu din vecinatate depusera cununi și ghirlande de flori, că unu semnu de hecatomba de resbunare, pe mōrmentulu tineriloru soci, victime ale... floriloru.

Cutremuru de pamentu. Insul'a Ischia a fostu sguđuita de unu cutremuru infricosiatu. În Cassamicciola. Forio, Lacco, Cimeno s'au surpatu case multe, îngropandu multi omeni. S'au trimisu vapōre pentru transportulu vulnerabiloru. Se calculōza preste 4000 de morti. Spitalurile din Neapole suntu pline. Biserici s'au transformatu în spitaluri. Între cei nenorociți se afla prefectulu din Cagliari și episcopulu din Casamicciola.

Cetewayo regele zulu-caffiloru din Afric'a de mēdiadī, carele fusese prinsu în London, după ce s'a întorsu sub protecțiunea britanică în patri'a lui, a fostu batutu și omoritu de altu capitānu de zulu-caffri U s i b e p u. Dimpreama cu regele Cetewayo fura omorite și muierile regelui și multi dintre capitāni sei.

Cugetari. — Direcțiunea vietiei nōstre — dispozițiunea buna au rea, atēna de întemprările seu suferințele ce întimpinamu. La unii omeni ele influințēza iritatoriu, la alții nimicitoriu, er' la alții descēpta o adeverata esaminare a propriulu „eu.“

De josu până la celu mai înaltu gradu a scarei sociale, se gramadescu o lume de interese. Din ele se nascu cunoscințe, prietini, amoru, ura și resbunare.

Nu alergā după favorulu lumii — 'lu platesci cu sangele inimei.

Nu rīde credința ce ai sdrobotu, că-ci resbunarea destinulu cere: credința pentru credința!

Ai cāscigatu o prietenia, omenimea te invidiēza; ai pierdutu o prietenia omenimea te rīde. — Deci gasindu unu prietenu nu iubilā, că se nu plangi atunci candu l'ai pierde, că-ci rari suntu acei'a carii chiar' după rumpearea relatiunei, acoperu prieteni'a cu acelu velu, prin care nu strabatu bērfelele.

Se aude de sinceritate — dar' unde esista ea fără maliti'a?

Frumōsa e juni'a cu amoru și credința, nici amagirelu nu potu întinecā serinatatea ei. În credința si-a gasitu raiulu, și togmai isgonita din pragulu lui dice: „am crediutu, am iubitul și fericirea a fostu partea mea. — Inse de totu altu cunū și juni'a ce n'a iubitul, și totusi s'a amagitu. Pre ea nu o însogiesce vesel'ia, din care resaru suveniri incantatōre — ci o rigida serioșitate de care se ferescu toti.

Suntu locuri imprejmuite de salcii doiōse, pre ele stāu monumente cari vestescu cine odichnesce sub ele. Aceste locuri — agru eternu ne lasa meditatiuniloru mai intristatōre. Cunoscutu și strainu, prietenu și dușmanu jacu langa olalta în mōrmentu. Și totusi esista mai unu felu de agru eternu — e portativu, multi 'lu duc în peptu. E gielnicu a plānge la unu dālmăletiu cu cruce. dar' mai gielnicu a plānge la suvenirea din peptu. E gielnicu a plānge unu mortu, dar' nespusu de dorerosu e a plānge unu viu.

Înainte de a vaierā că esci neintielesu, recugeta cātu truda ti-ai datu, a întielege tu pe cinev'a?

Doresci unu sufletu în care se resune tōte palpitale, sēmțirile și cugetarile t'ale. Si dēca pe asta cale pulberōsa ai isbutitu a gasi — omule! la ce te faci tiranulu acestui sufletu armoniosu?!

Flori se potu pe ori ce cale gasi, dar' cine pōte ghirlande impletī? Suntu flori diverse — pretiulu adeveratu e a celor'a, carii chiaru după vescedire 'si pastreza colōrea lor.

Esista o tacere — ce e mai elocinta că tōte frașele unui lessiconu bogatu. E tacerea a dōua fiintie, cari vediendu-se odata presēmțu, că numai mōrtea i mai pōte despartī.

Nu despretiul anim'a ce tī se apropie, că se nu fi silitu a-ti despretiul propri'a t'a anima....

Emili'a Lungu.